

6. ZÁVĚR

Cílem předkládané práce bylo analyzování a zamyšlení se nad současným fungováním eurozóny v historickém kontextu. Zároveň se v širších souvislostech pokouší o předpověď možného vývoje při zohlednění aktuálních okolností.

Druhá kapitola uvozuje práci charakteristikou měnové unie v obecné rovině jakožto seskupení států, které sdílí společnou měnu nebo její ekvivalent. Jedná se tedy o nejvyšší stupeň ekonomické integrace mezi státy. V historii i současnosti můžeme nalézt mnoho více či méně úspěšných měnových unií v nejrůznějších částech světa. Některé z nich jako příklad zmiňuji, jedná se ovšem pouze o zlomek z celkového počtu zaniklých, trvajících či plánovaných měnových unií. Ke které skupině se zařadí v této kapitole stručně popsaná Evropská měnová unie, zahrnující v současnosti 16 členských států, ukáže až budoucnost.

V kapitole, věnující se vývoji evropské měnové integrace, se čtenář nejprve dozví o vyústění poválečné snahy skupiny západních evropských států o spolupráci do

podoby Římských smluv. Ta pro tuto práci významnější, tedy zakládající Evropské hospodářské společenství, se stala předzvěstí v dnešní době již více jak padesátileté těsné kooperace v hospodářské, resp. měnové oblasti. Původní znění Římské smlouvy pochopitelně ještě neobsahovalo nic, co by se podobalo měnové unii, přesto byly její ustanovení poměrně ambiciózní. EHS společně s dalšími dvěma Společenstvími (ESUO a EURATOM) zpočátku fungovalo jako celní unie a tzv. společný trh, jenž byl postupně vytvářen v průběhu dvanáctiletého přechodného období. Přínosem původního znění Smlouvy o EHS v měnové oblasti bylo zakotvení institutu Měnového výboru pro sledování kromě jiného měnového vývoje a ustanovení možnosti určitých devizových korekcí zejména za účelem ochrany hospodářské soutěže. Během vývoje v šedesátých a sedmdesátých letech došlo k několika pokusům o měnovou integraci zejména v podobě určitých více či méně úspěšných politických dokumentů (Marjolinovo memorandum či Wernerova zpráva), na jejichž základě byly uskutečněny jisté posuny v měnové spolupráci (např. vytvoření Výboru guvernérů centrálních bank členských zemí EHS na základě Marjolinova memoranda či zřízení Evropského fondu pro měnovou spolupráci na základě Wernerovy zprávy).

K opravdu velkému kroku na cestě měnové integrace ovšem dle mého názoru došlo až v roce 1979 zřízením Evropského měnového systému s jeho Mechanismem směnných kurzů ERM a Evropskou měnovou jednotkou ECU. ERM stanovil každé zúčastněné měně vůči této košové měnové jednotce ECU střední kurz a zároveň maximální vzájemnou výchylku marží směnných kurzů (flukтуаční pásmo). Tento mechanismus končí rokem 1998, neboť následujícím rokem dochází k vystřídání ECU eurem a po systému ERM nastupuje systém ERM II, v němž funkci kotvy přebírá nová společná měna.

Projevem měnové unifikace v evropském primárním právu bylo její zakotvení Jednotným evropským aktem do Smlouvy o EHS v roce 1986 a následná masivní novelizace této Římské smlouvy Maastrichtskou smlouvou s účinností k 1.11.1993. Maastrichtská smlouva vycházela z politického dokumentu z roku 1989 – tzv. Delorsovy zprávy a jasně s přesně stanovenými milníky rozvrhla cestu k měnové unii. Zároveň došlo v Maastrichtu k přijetí tzv. maastrichtských konvergenčních kritérií, která mají stěžejní význam pro přijetí země do budoucí eurozóny.

1. ledna 1999 nastává finální fáze přerodu Evropského měnového systému a vzniká Evropská měnová unie, v níž jsou měny nejprve jedenácti a od r. 2001 včetně Řecka dvanácti členských států postupně nahrazeny bezhotovostním a posléze v roce 2002 hotovostním eurem.

Čtvrtá, stěžejní část práce analyzuje aktuální problematiku EMU. Po přiblížení současné členské základny s nastíněním rozdílného přístupu členských států EU k eurozóně přecházím k samotnému mechanismu fungování EMU. Nejvíce pozornosti věnuji pochopitelně Evropské centrální bance, tedy hlavně Eurosystemu, resp. Evropského systému centrálních bank. Tento dualismus se stal nutností, neboť přestože SES počítala se zavedením společné měny ve všech státech EU a pro tento systém zahrnující ECB a všechny národní banky členských států používá pojem Evropský systém centrálních bank, realita je jiná. Proto vznikl „pomocný název“ Eurosystem, jenž SES nezná a který zahrnuje ECB a národní centrální banky pouze té skupiny států EU, které zavedly euro.

Evropskou centrální banku jakožto vrcholný subjekt měnové politiky eurozóny, v jejíž prospěch se členské státy vzdaly měnověpolitických a částečně i jiných nástrojů, nazírám nejprve z pohledu její organizace a základních principů jejího fungování včetně nezávislosti a odpovědnosti a až následně rozebírám měnovou politiku a další základní činnosti ECB, resp. Eurosystemu.

V oddílu 4.6 se zabývám zejména rozdílností principu fungování hospodářské politiky oproti politice měnové. V hospodářské politice se jasně projevují politické tlaky států eurozóny na zachování fiskální suverenity s částečně koordinovaným přístupem k příjmovým a výdajovým položkám státních rozpočtů. Podrobněji se na tomto místě zaobírám víceméně jediným nástrojem pro dodržování fiskální disciplíny, tedy Paktem stability a růstu, jenž obsahuje preventivní a sankční nástroje.

Další oddíly čtvrté kapitoly přinášejí bilanci pozitivních a negativních dopadů Evropské měnové unie a zamyšlení se nad EMU z pohledu charakteristik optimální měnové oblasti. Zároveň v tomto kontextu srovnávám eurozónu, resp. EU se Spojenými státy a navrhuji reformy k přiblížení se optimální měnové oblasti.

Závěrem se pokouším o určité shrnutí současného stavu eurozóny a o spekulaci o jejím možném budoucím vývoji.

Aktuální, velmi diskutované a všudypřítomné téma integrace České republiky do evropských měnových struktur tvoří obsah páté kapitoly. Zabývám se zde konkrétními souvislostmi mezi naším státem, resp. naší centrální bankou a evropskými instituty.

Kapitola je rozdělena do čtyř oddílů, korespondujících se základními etapami postupné integrace České republiky do Evropské měnové unie.

Tzv. předvstupní etapu máme již úspěšně za sebou, o čemž svědčí fakt členství naší země v Evropské unii. Podstatné v ní bylo zejména plnění Evropské dohody a tzv. Kodaňských kritérií, spočívajících zejména ve vybudování fungujícího tržního hospodářství, které bude konkurenceschopné vůči ostatním členským státům EU.

V I. etapě, trvající od roku 2004, tedy od našeho květnového vstupu do EU, se aktuálně nacházíme. V této době je nejdůležitějším úkolem splnění tzv. maastrichtských konvergenčních kritérií, tedy pěti podmínek z oblasti fiskální, měnové a kurzové, bez jejichž úspěšného zdoání nám brány eurozóny zůstanou uzamčeny. Za jakousi dodatečnou vstupní podmínku je třeba považovat konvergenci v legislativní oblasti, jak to vyplývá zejména z evropského primárního práva. Dá se říci, že náš právní řád je v současnosti již v souladu s požadavky evropských předpisů. Ke splnění ostatních podmínek bude třeba učinit ještě mnohá opatření, zejména v tolik diskutované oblasti veřejných financí. Celou situaci současně komplikuje finanční krize, která deformuje a ještě zřejmě delší dobu deformovat bude i ty ukazatele, které již v minulosti vykazovaly příznivé hodnoty.

Vstupem do EU se ČNB stala součástí ESCB, čímž se naše měnová politika dostala do oblasti koordinace s ostatními měnovými politikami členských států EU.

II. etapa bude vlastně jen realizací jednoho z maastrichtských kritérií, tedy zapojení se do kurzového mechanismu ERM II a setrvání v něm alespoň po dobu dvou let před vstupem do eurozóny s tím, že bude kurz koruny vůči euru udržován ve stanoveném pásmu.

Poslední III. etapa se naplní vstupem ČR do oblasti jednotné měny euro, což bude mít masivní dopad na fungování českého centrálního bankovníctví. Nejcitelnějším

důsledkem pro českou centrální banku bude přechod pravomocí v oblasti měnové politiky, emisní a devizové činnosti na Evropskou centrální banku. Občané vstup do eurozóny zaregistrují zejména se zavedením jednotné měny euro a současným stahováním „starých“ platidel z oběhu.

Časový horizont vstupu ČR do eurozóny není vůbec jistý. Tato nejistota se zvyšuje současnou politickou situací panující v ČR a zejména trvající celosvětovou finanční krizí. Všechny časové odhady se v této době rovnají velkým spekulacím.

Resumé

I choose the issue of the European Monetary Union with an emphasis on the European Central Bank as the theme of this work. The ECB plays in this group a key role. The euro area is a very important concept for the Czech Republic particularly in relation to our future membership. At the same time, young European currency, the euro became the monitored unit because of the current financial crisis.

The aim of my effort is to analyze the current action, activity and possible evolution of the euro area in the context of the history of European monetary integration.

An initial introductory chapter is followed by the word of the general characteristics of institutions of monetary union with some of its examples. I continue with the basic description of the European Monetary Union.

The third chapter focuses on the development of European monetary integration from the time of the signing of the EEC Treaty of Rome in 1957 through the milestones in 1979 – the European Council adopted the European Monetary System, known as EMS, which employed an exchange rate mechanism (ERM), 1992 – when